

Seksuele Gezondheid in Nederland

2022-2023

Vergelijking met Gezondheidsenquête

Jos Geurts (CBS)

Christianne Hupkens (CBS)

Isje Kuijpers (CBS)

Cynthia Prevost (CBS)

Anouk Roberts (CBS)

Edith Schobben (CBS)

Marleen Wingen (CBS)

Inhoudsopgave

1.	Vergelijking MSG met GE	3
1.1	Inleiding	3
1.2	Enquêtevragen die zowel in het onderzoek Seksuele Gezondheid als in de Gezondheidsenquête zijn opgenomen	3
1.3	Vergelijking van de resultaten over de soa- en hiv-test	6
1.4	Vergelijking van de resultaten over ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen	7
1.5	Conclusie	8

1. Vergelijking MSG met GE

1.1 Inleiding

Om te beoordelen of de resultaten van het onderzoek Seksuele Gezondheid plausibel zijn, is bekeken met welke andere gegevens de data uit dit onderzoek vergeleken kunnen worden. De kerncijfers over seksuele gezondheid van de Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor (GE/LSM-K) 2022 zijn hiervoor het meest geschikt. Het CBS trekt voor beide onderzoeken een representatieve steekproef uit de Basisregistratie Personen (BRP) en weegt de gegevens, zodat de uitkomsten representatief zijn voor de Nederlandse bevolking (exclusief de institutionele bevolking).

Er zijn natuurlijk ook verschillen tussen deze beide onderzoeken die een effect kunnen hebben op de resultaten. Het onderzoek Seksuele Gezondheid gaat uiteraard dieper in op de seksuele gezondheid dan de GE. In de GE worden vragen gesteld over allerlei aspecten van gezondheid, leefstijl en zorggebruik. Het veldwerk van het onderzoek Seksuele Gezondheid vond plaats in de periode vanaf eind september 2022 t/m eind februari 2023, het veldwerk van de GE 2022 loopt vanaf 1 januari t/m 31 december 2022.

Het onderzoek Seksuele Gezondheid wordt uitgevoerd via internetwaarneming (CAWI). Personen vanaf 25 jaar die niet binnen 3 weken hebben gerespondeerd en die niet via de CBS-helppdesk hebben aangegeven niet te willen of kunnen deelnemen aan het onderzoek ontvangen tot twee keer toe een rappel en een schriftelijke vragenlijst (Paper And Pencil Interviewing PAPI). Jongeren en jongvolwassenen t/m 24 jaar ontvangen twee rappels met het verzoek om de vragenlijst via internet in te vullen (Computer Assisted Web Interviewing (CAWI)), maar geen schriftelijke vragenlijst. Bij de GE wordt bij een deel van de non-respondenten op CAWI een interview aan huis afgenomen (Computer Assisted Personal Interviewing (CAPI)). Dit wordt vooral gedaan bij groepen respondenten waar de CAWI-respons achterblijft.

Ondanks deze verschillen is de GE de beste bron om na te gaan of de resultaten van het onderzoek Seksuele Gezondheid plausibel zijn.

1.2 Onderwerpen die zowel in het onderzoek Seksuele Gezondheid als in de Gezondheidsenquête zijn opgenomen

De onderwerpen over seksuele gezondheid die in de Gezondheidsenquête zijn opgenomen zijn niet op dezelfde manier in het onderzoek Seksuele Gezondheid opgenomen. De vraagstellingen verschillen en soms ook de groepen mensen aan wie de vragen worden voorgelegd. Bij het onderzoek Seksuele Gezondheid hebben de vragen naar pil- en anticonceptiegebruik betrekking op vrouwen van 18 tot en met 49 jaar die *ooit* vaginale seks hadden. De cijfers uit de Gezondheidsenquête hebben betrekking op *alle* vrouwen van 16 tot en met 49 jaar (pilgebruik) of op vrouwen die *in de afgelopen 12 maanden seks* hadden (anticonceptiegebruik). In het onderzoek Seksuele Gezondheid konden vrouwen meer redenen aanklikken voor het achterwege laten van anticonceptie dan in de Gezondheidsenquête. Omdat de resultaten om deze redenen niet goed vergelijkbaar zijn, zijn de cijfers over pil- en anticonceptiegebruik uit beide onderzoeken niet met elkaar vergeleken. Het best vergelijkbaar zijn de vragen over de soa-test en de hiv-test, ook al zijn de enquêtevragen in de twee onderzoeken niet helemaal hetzelfde.

Verder zijn er in de vragenlijst over Seksuele Gezondheid voor mensen vanaf 25 jaar enkele vragen over gezondheid opgenomen, die ook in de Gezondheidsenquête zijn opgenomen. De vragen naar ervaren gezondheid en naar langdurige aandoeningen zijn in beide onderzoeken

vergelijkbaar. Deze vragen zitten niet in de vragenlijst voor Seks onder je 25^e. Hoewel de twee gezondheidsvragen niet de doelvariabelen zijn voor het onderzoek Seksuele Gezondheid, geeft een vergelijking van deze variabelen nog wat extra informatie over de plausibiliteit van het onderzoek Seksuele Gezondheid voor 25-plussers.

1.2.1 Enquêtevragen over soa- en hiv-test in het onderzoek Seksuele Gezondheid

SoaTest

Heeft u wel eens een soa-test gedaan?

>>Een soa is een ziekte die u kunt krijgen van seks zonder condoom. Bijv. chlamydia.<<

1. Nee
2. Ja, 1 keer
3. Ja, meer dan 1 keer

SoaTestLt

Wanneer deed u (\$1: deze \$2: voor het laatst een) soa-test?

1. Minder dan 1 jaar geleden
2. Tussen 1 en 5 jaar geleden
3. Langer dan 5 jaar geleden

Hierna volgen nog meer vragen over soa.

HIVTest

Heeft u wel eens een hiv-test gedaan?

>>Hiv is het virus waardoor de ziekte aids kan ontstaan.<<

1. Nee
2. Ja, 1 keer
3. Ja, meer dan 1 keer

HIVWnr

Wanneer deed u (\$3: deze \$4: voor het laatst een) hiv-test?

1. Minder dan 1 jaar geleden
2. Tussen 1 en 5 jaar geleden
3. Langer dan 5 jaar geleden

1.2.2 Enquêtevragen over soa- en hiv-test in de Gezondheidsenquête

De volgende vragen gaan over uw seksuele gezondheid.

Bijvoorbeeld over anticonceptie zoals de pil en condooms. En over het testen op hiv of een andere soa. We snappen dat deze vragen persoonlijk zijn. We hopen dat u deze vragen toch wilt beantwoorden.

Als u een vraag liever niet wilt beantwoorden, kunt u kiezen voor “Geen antwoord”.

Eerst komen er vragen over seksuele voorkeur, het hebben van seks, de sekspartner, condoomgebruik, pilgebruik en anticonceptiegebruik en als laatste de vragen naar de hiv- en soa-test.

Bent u de afgelopen 12 maanden getest op hiv, het virus waardoor mensen aids kunnen krijgen?

1. Ja
2. Nee
3. Geen antwoord

SH6

Bent u de afgelopen 12 maanden getest op andere soa's?

Een soa is een seksueel overdraagbare aandoening.

1. Ja
2. Nee
3. Geen antwoord

In het onderzoek Seksuele Gezondheid wordt er veel uitgebreider naar soa's gevraagd. Mogelijk herinneren respondenten zich daarom beter of ze weleens een soa- of hiv-test hebben gedaan. Bij de Gezondheidsenquête wordt er 1 vraag over het testen op hiv en 1 vraag over het testen op soa gesteld. Bij het onderzoek Seksuele Gezondheid wordt het in twee stappen gevraagd: eerst of respondenten weleens een soa- of hiv-test hebben gedaan en zo ja, wanneer voor het laatst. Bij de Gezondheidsenquête hebben respondenten de antwoordoptie 'Geen antwoord', bij het onderzoek Seksuele Gezondheid is die optie er niet. Ongeveer 5 procent van de respondenten van de Gezondheidsenquête geeft aan dat ze deze vraag niet willen beantwoorden. Deze respondenten worden buiten beschouwing gelaten bij het berekenen van het percentage mensen dat zich op hiv of soa heeft laten testen. Het belangrijkste verschil is dat in de Gezondheidsenquête eerst naar de hiv-test wordt gevraagd en daarna naar een test op andere soa (waarbij de hiv-test dus wordt uitgesloten), terwijl bij het onderzoek Seksuele Gezondheid eerst naar een soa-test wordt gevraagd, waarbij hiv-testen wel kunnen worden meegeteld.

1.2.3 Enquêtevragen over ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen in het onderzoek Seksuele Gezondheid (vanaf 25 jaar)

AlgGezo

Hoe is over het algemeen uw gezondheid?

1. Zeer goed
2. Goed
3. Gaat wel
4. Slecht
5. Zeer slecht

LangdA08

Heeft u één of meer langdurige ziekten of aandoeningen?

>>Langdurig is (naar verwachting) 6 maanden of langer.<<

1. Nee
2. Ja

1.2.4 Enquêtevragen over ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen in de Gezondheidsenquête

AlgGezo

Hoe is in het algemeen uw gezondheid?

1. Zeer goed
2. Goed
3. Gaat wel
4. Slecht
5. Zeer slecht

LangdA08

Heeft u één of meer langdurige ziekten of aandoeningen?

>>Langdurig is (naar verwachting) een half jaar of langer.<<

1. Ja
2. Nee

Er zijn enkele kleine verschillen bij de vragen over ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen tussen beide onderzoeken, die gevolgen kunnen hebben voor de uitkomsten. In de Gezondheidsenquête zijn deze vragen in het begin van de vragenlijst opgenomen. Daarna wordt er uitgebreid ingegaan op gezondheid, zorggebruik en leefstijl. Bij het onderzoek Seksuele Gezondheid staan deze vragen juist op het eind van de vragenlijst. De volgorde van de antwoordcategorieën bij de vraag naar langdurige aandoeningen verschilt tussen beide onderzoeken.

1.3 Vergelijking van de resultaten over de soa- en hiv-test

Voor zowel het onderzoek Seksuele Gezondheid als de Gezondheidsenquête zijn analyses gedaan op het gewogen bestand. Voor beide onderzoeken zijn de resultaten voor drie leeftijdsgroepen en apart voor mannen en vrouwen berekend.

Uit tabel 8.1 blijkt dat jongeren en jongvolwassenen van 16 tot 25 jaar in het onderzoek Seksuele Gezondheid vaker aangeven in de afgelopen 12 maanden een hiv-test hebben gedaan dan dezelfde leeftijdsgroep in de Gezondheidsenquête, namelijk 4,2 procent vergeleken met 2,6 procent. Dit verschil is zichtbaar bij jongens/mannen, maar niet bij meisjes/vrouwen. In de leeftijd van 25 tot 50 jaar is er een klein verschil tussen beide onderzoeken: iets meer mensen in de Gezondheidsenquête die in de afgelopen 12 maanden een hiv-test hebben gedaan (4,9 procent) dan in het onderzoek Seksuele Gezondheid (3,9 procent). Dit geldt voor zowel mannen als vrouwen. Ouderen van 50 tot 80 jaar doen veel minder vaak een hiv-test. Het aandeel ouderen dat een hiv-test doet verschilt niet tussen beide onderzoeken.

Tabel 8.1 Hiv-test in de afgelopen 12 maanden in het onderzoek Seksuele Gezondheid (SG) en in de Gezondheidsenquête (GE) naar geslacht en leeftijd, 2022

onderzoek	geslacht	16 tot 25 jaar	25 tot 50 jaar	50 tot 80 jaar
SG	Totaal	4,2%	3,9%	0,7%
GE	Totaal	2,6%	4,9%	0,6%
SG	Man	4,6%	3,8%	1,1%
GE	Man	1,5%	4,6%	1,2%
SG	Vrouw	3,8%	3,9%	0,3%
GE	Vrouw	3,7%	5,1%	0,1%

Het aandeel mensen dat in de afgelopen 12 maanden een soa-test heeft gedaan staat in tabel 8.2. Vooral jongeren van 16 tot 25 jaar in het onderzoek Seksuele Gezondheid antwoorden vaker dat ze soa-test hebben gedaan dan jongeren in de Gezondheidsenquête, namelijk 14,2 procent vergeleken met 7,9 procent. Dat kan deels worden verklaard doordat bij de Gezondheidsenquête wordt gevraagd naar soa-testen exclusief de hiv-test, terwijl bij het onderzoek Seksuele Gezondheid de hiv-test wel kan worden meegeteld. Wat dat betreft is het opvallend dat het verschil tussen de resultaten van de beide onderzoeken bij de twee oudere leeftijdscategorieën zo klein is. Nadere analyse van de gegevens van de Gezondheidsenquête laat zien dat meer dan de helft van de mensen die in de afgelopen 12 maanden een hiv-test hebben gedaan ook een andere soa-test hebben gedaan.

Tabel 8.2 Soa-test in de afgelopen 12 maanden in het onderzoek Seksuele Gezondheid (SG) en in de Gezondheidsenquête (GE) naar geslacht en leeftijd, 2022

onderzoek	geslacht	16 tot 25 jaar	25 tot 50 jaar	50 tot 80 jaar
SG	Totaal	14,2%	7,9%	1,3%
GE	Totaal	7,9%	7,0%	0,8%
SG	Man	11,4%	6,4%	1,4%
GE	Man	6,0%	5,4%	1,2%
SG	Vrouw	16,9%	9,4%	1,1%
GE	Vrouw	9,7%	8,6%	0,3%

1.4 Vergelijking van de resultaten over ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen

Tabel 8.3 Aandeel mensen met een (zeer) goede ervaren gezondheid in het onderzoek Seksuele Gezondheid (SG) en in de Gezondheidsenquête (GE) naar geslacht en leeftijd, 2022

onderzoek	geslacht	25 tot 50 jaar	50 tot 80 jaar
SG	Totaal	80,8%	70,8%
GE	Totaal	80,1%	67,8%
SG	Man	83,1%	71,5%
GE	Man	82,9%	69,2%
SG	Vrouw	78,6%	70,1%
GE	Vrouw	77,2%	66,4%

Tabel 8.3 toont de resultaten van de vraag naar de ervaren gezondheid van de mensen van 25 tot 80 jaar. Voor de 25- tot 50-jarigen zijn de resultaten van beide onderzoeken vergelijkbaar: ruim 80 procent vindt zijn/haar gezondheid goed of zeer goed. Mannen zijn in beide onderzoeken positiever over hun gezondheid dan vrouwen. Voor de 50- tot 80-jarigen lopen de resultaten tussen de onderzoeken wat verder uit elkaar: 71 procent van de respondenten van het onderzoek Seksuele Gezondheid beoordeelt de eigen gezondheid als (zeer) goed tegenover 68 procent van de respondenten van de Gezondheidsenquête. Ook bij deze leeftijdsgroep beoordelen mannen hun gezondheid positiever dan vrouwen.

Tabel 8.4 Aandeel mensen met een langdurige aandoening in het onderzoek Seksuele Gezondheid (SG) en in de Gezondheidsenquête (GE) naar geslacht en leeftijd, 2022

onderzoek	geslacht	25 tot 50 jaar	50 tot 80 jaar
SG	Totaal	22,5%	38,7%
GE	Totaal	26,5%	45,3%
SG	Man	18,8%	37,2%
GE	Man	21,9%	44,6%
SG	Vrouw	26,2%	40,1%
GE	Vrouw	31,0%	46,1%

Het aandeel mensen dat een langdurige ziekte of aandoening heeft staat in tabel 8.4. De respondenten van de Gezondheidsenquête geven vaker aan dat ze een langdurige aandoening hebben dan de respondenten van het onderzoek Seksuele Gezondheid. Dit geldt zowel voor de 25-50-jarigen als voor de 50-80-jarigen. Het verschil voor de 25-50-jarigen bedraagt 4,0 procentpunten en voor de 50-80-jarigen 6,6 procentpunten. In beide onderzoeken en voor beide leeftijdscategorieën geven vrouwen vaker aan dat ze een langdurige aandoening hebben dan mannen. Mogelijk hangt het verschil in uitkomsten tussen de twee onderzoeken samen met de context van de vragenlijst, de plek van de vraag in de vragenlijst en de afwijkende volgorde van de antwoordcategorieën. Het verschil kan er ook op duiden dat mensen met een minder goede gezondheid en meer langdurige aandoeningen minder snel de vragenlijst voor het onderzoek over seksuele gezondheid invullen.

1.5 Conclusie

De resultaten van het aandeel mensen dat in de afgelopen 12 maanden een hiv-test en een soa-test heeft gedaan verschilt iets tussen het onderzoek Seksuele Gezondheid en de Gezondheidsenquête. De verschillen voor de soa-test worden voor een belangrijk deel veroorzaakt doordat bij het onderzoek Seksuele Gezondheid hiv-testen wel kunnen worden meegeteld en bij de Gezondheidsenquête niet. Verder is het aannemelijk dat de verschillen samenhangen met de vraagstellingen, de context van de vragenlijst en de mode (CAWI, PAPI of CAPI).

Ook de resultaten van de twee gezondheidsvariabelen (ervaren gezondheid en langdurige aandoeningen) verschillen tussen de twee onderzoeken. Dit kan ook te maken hebben met bovengenoemde methodologische verschillen tussen beide onderzoeken, maar mogelijk ook doordat minder gezonde mensen en mensen met langdurige aandoeningen minder vaak aan het onderzoek Seksuele Gezondheid dan aan de Gezondheidsenquête meedoen.

Al met al kunnen we concluderen dat de resultaten van de hivtest en de soa-test van het onderzoek Seksuele Gezondheid plausibel zijn.